

GERICHT SCHRIJVEN
EN ARBEIDSERVARINGSLEREN

gericht schrijven

In Moer is al eerder gepleit voor Gericht Schrijven als een geschikt vakonderdeel om thematisch of projectmatig te werken. Op veel scholen is de ontwikkeling echter nog niet zo ver: het verzamelen van informatiemateriaal, het doel- en publiekgericht schrijven komt op veel leerlingen over als een geforceerde, ver van hun bed staande aangelegenheid. In Amersfoort proberen leraren daarvoor een oplossing te vinden. Zij koppelen Gericht Schrijven aan Arbeidservaringsleren, een project waarvoor op steeds meer scholen belangstelling bestaat. Jos Buurlage, een van de leraren van de betreffende school, rapporteert over zijn ervaringen.

In een circulaire van 8 juli 1981 deelt staatssecretaris De Jong mee dat, 'nu van een experiment in de zin van een begeleid onderzoek niet langer kan worden gesproken', Gericht Schrijven een plaats krijgt in de eindexamenprogramma's voor vwo en havo. De SLO rondt met de publikatie van het Praktijkboek haar werkzaamheden voor Gericht Schrijven af. Zo kan gemakkelijk de indruk ontstaan dat Gericht Schrijven een werkvorm is waar nauwelijks nog iets aan te veranderen valt. De neerlandici van het Eemlandcollege Noord in Amersfoort denken daar anders over. Wij vinden dat in de doorgaans toegepaste methode bij Gericht Schrijven enkele voor ons vak belangrijke mogelijkheden nauwelijks aan bod komen. Leerlingen krijgen te weinig gelegenheid mondeling informatie te verzamelen: het blijft meestal bij een paar korte interviews in de familie- en kennis-senkring, maar een van beide kanten goed voorbereid, langdurig gesprek met een deskundige is

maar zelden mogelijk. Bovendien wordt in het gangbare systeem slechts weinig leerlingen de kans geboden het resultaat van hun schrijfpodracht een persoonlijke tint te geven: ze moeten zich noodgedwongen beperken tot het doorgeven van informatie, omdat ze geen eigen ervaringen kunnen verwerken. In het schooljaar 1980-'81 hebben wij geprobeerd tot een volwaardiger vorm van Gericht Schrijven te komen door dit project te koppelen aan *Arbeidservaringsleren*, waarmee de lezer in *Moer* 1981/2 kennis heeft kunnen maken.

We mogen verwachten dat de combinatie Gericht Schrijven/Arbeidservaringsleren vaker zal voorkomen, omdat de SLO de 'zorg' voor Gericht Schrijven gaat overdragen aan de Innovatie-Commissie Participatie-onderwijs, die onder meer Arbeidservaringsleren onder haar hoede heeft. Deze commissie denkt dat Gericht Schrijven een belangrijke rol kan spelen bij de invoering van parti-

ciperend leren in het vwo en havo. Hopelijk kunnen collega's in de toekomst van onze positieve en negatieve ervaringen profiteren.

Motivatie

Aan het begin van het schooljaar 1980-'81 hadden we op het Eemlandcollege Noord één jaar ervaring met Arbeidservaringsleren en drie jaar met Gericht Schrijven.

In 1979-'80 deden alleen 4-havo-leerlingen met economie in hun pakket mee aan Arbeidservaringsleren. Ze zouden een week gastwerknemers zijn in een aantal bedrijven en instellingen, met de bedoeling zelf te ervaren wat een bepaald soort werk inhield en informatie te verzamelen. Ze maakten, ter voorbereiding op de werkweek, in de lessen economie samen een uitgebreid vragenboek. Economische onderwerpen stonden hierin centraal, doordat ze de vergaarde kennis moesten gebruiken binnen het schoolonderzoek economie. Het belangrijke aspect 'ervaring' (hoe ervaar jij je werk in de arbeidsweek?, hoe ervaren de vaste werknemers dat?, hoe zijn de relaties tussen de werknemers?, hoe is de relatie thuis/werk?, etc.) kwam onvoldoende aan de orde. Daarom leek het ons goed alle leerlingen van 4-havo aan het project te laten meedoen.

Waarom 4-havo? Als je kennis en ervaring uit een arbeidsweek zinvol wilt gebruiken, moet je het werk uit die week kunnen vergelijken met andere werksituaties. Daarom vallen leerlingen uit lagere klassen af, omdat die maar voor een klein deel werken in de weekends en de vakanties. Leerlingen uit examenklassen komen niet in aanmerking, omdat zij de week die voor het project buiten de school wordt doorgebracht, niet kunnen missen. Blijven over: 4-havo en 5-vwo. Wij kiezen dan voor 4-havo, omdat deze leerlingen misschien wat meer gemotiveerd zijn voor het project, doordat zij vaak al een beroep hebben gekozen. In de jaren dat Gericht Schrijven niet met Arbeidservaringsleren was verbonden, maakten de leerlingen bij ons in 4-havo een map over een onderwerp op het gebied van de taal. In de vijfde volgden mappen binnen de drie door ons behandelde thema's (*Mens en dier*, *Kranten en Minderheden*), waarvan er een vooral op literaire werken was gericht. We kozen voor 'taal', omdat we de onderwerpen dan zelf helemaal konden begeleiden. De leerlingen hadden een bredere keuze natuurlijk plezieriger gevonden, maar daarvoor

kon de hulp van collega's uit andere secties nodig zijn. Bij Arbeidservaringsleren kregen we de mogelijkheid met zulke collega's samen te werken, doordat het project bij ons werd begeleid door leraren katechese, maatschappijleer, geschiedenis, economie, scheikunde en Nederlands.

Een van de redenen voor het experiment met Gericht Schrijven was dat de nieuwe schrijfp opdrachten een betere voorbereiding op de praktijk zouden vormen dan het traditionele opstel. Dat is juist, maar als je Gericht Schrijven echt wilt laten fungeren als een voorbereiding op schrijfsituaties in de maatschappij, dan moet je het verzamelen van gegevens daarmee ook zoveel mogelijk laten overeenkomen. Het benutten van de bibliotheek mag dan in principe niet belangrijker zijn dan het mondeling inwinnen van informatie door bijvoorbeeld interview en enquête. In voorgaande jaren kwamen de leerlingen nauwelijks toe aan mondeling informatie verzamelen, omdat zij op de geschikte tijden op school zaten en de beoogde informanten vaak geen tijd hadden. Ook voor dit probleem biedt Arbeidservaringsleren een oplossing. Je spreekt met de tijdelijke werkgever af dat de leerling de helft van de tijd meewerkt en de andere helft kan besteden aan het opdoen van informatie.

In voorgaande jaren kregen we bij Gericht Schrijven nog wel eens opstellen die niet meer waren dan een samenvoeging van tweedehands informatie. Iedere persoonlijke inbreng ontbrak, ook als daar in de schrijfp opdracht wel duidelijk om was gevraagd. Die leerlingen hadden een onderwerp gekozen, omdat het 'moest': ze voelden zich er niet persoonlijk bij betrokken. We hoopten dat dit niet meer voor zou komen, wanneer de leerlingen door de arbeidsweek ook uit eigen ervaring konden putten. De praktijk heeft ons gelijk gegeven. Anders dan in voorgaande jaren blijkt uit de opstellen zeer sterk de behoefte het publiek iets duidelijk te maken over het onderwerp: de leerlingen stellen zich kritisch op tegenover schriftelijke bronnen en zorgen voor een goede afwisseling van theorie en voorbeelden van eigen ervaringen. Zij tonen zich nu ook creatiever in het structureren van hun opstellen.

Opzet

In de week van 16 tot en met 20 februari 1981 gaan de leerlingen in bedrijven en instellingen

werken.

Enkele maanden daarvoor krijgen zij informatie over het project in de vorm van een drieluik: er is een impressie van het voorgaande jaar op video, leerlingen die toen hebben meegedaan, vertellen over hun ervaringen en de begeleidende leraren zorgen voor aanvullende gegevens. De leerlingen kiezen een sector waarin zij willen gaan werken en noteren de adressen van vijf bedrijven in die sector. De leraren zorgen ervoor dat er niet te veel leerlingen naar een bepaald adres gaan. Als het licht op groen is gezet, kunnen de leerlingen gaan solliciteren. In een rollenspel bereiden ze zich voor op problemen die ze daarbij kunnen tegenkomen. Aangezien we streven naar twee leerlingen per bedrijf of instelling, spelen er ook twee voor sollicitant. Overige rollen: een lastige portier, een knorrige medewerker die zegt dat het toch wel niet zal lukken en een overbezette personeelschef. Zo leren ze lastige klappen te omzeilen, maar bovendien worden ze gedwongen goed uit te leggen wat het project nu precies inhoudt. Vier leraren houden regelmatig contact met de leerlingen over de vorderingen bij het solliciteren en praten, wanneer leerlingen zijn aangenomen, de opzet van het project nog eens goed door met de tijdelijke werkgevers.

In januari begint de directe voorbereiding op de arbeidsweek. Daarvoor gebruiken we het bestaande blokkur katechese/maatschappijleer. Omdat er extra leraren beschikbaar zijn, kunnen we werken met groepen van ongeveer 15 leerlingen. Iedere groep maakt een eigen vragenboek. In een groeps-gesprek vertellen de leerlingen over hun weekend-en vakantiewerk. Hierna stelt de discussieleider de vraag: Welke factoren bepalen een werksituatie? De gedachtenwisseling leidt tot een beperkt aantal thema's, zoals *arbeidsvoorwaarden*, *arbeidsomstandigheden*, *arbeidsrelaties* en *minderheden in bedrijven en instellingen*. De leerlingen verdelen zich in subgroepjes, die ieder vragen over een van deze thema's ontwerpen. Ze maken daarbij gebruik van allerlei literatuur, voornamelijk over economische onderwerpen. De voorge-stelde vragen worden in de groep van ongeveer 15 besproken. De goedgekeurde vragen vormen het vragenboek. Dat bestaat zowel uit observatie- als uit interview- en enquêtevragen. De leerlingen zijn verantwoordelijk voor de vragen. Daarom grijpt de begeleider bijvoorbeeld niet in, wanneer een groep waarvan alle leden naar kleine bedrijven en instellingen zullen gaan (met gemiddeld 5

tot 10 werknemers), onder de indruk van de economische literatuur besluit verschillende vragen over de ondernemingsraad op te nemen.

In januari starten we bij Nederlands met Gericht Schrijven. In voorgaande jaren lieten we de leerlingen beginnen met een voorlopige onderzoeksvraag, om ze daarna, terwijl ze zich in het onderwerp oriënteerden, langzaam vaardigheden als het maken van een referentiële samenvatting en het afnemen van een interview bij te brengen. Stelde een leerling na bijvoorbeeld 10 weken (de helft van de beschikbare periode) de onderzoeksvraag bij, dan was de enige consequentie dat enkele referentiële samenvattingen moesten worden herzien. Nu lag dat anders, omdat er in de arbeidsweek vanuit een definitieve onderzoeksvraag moest worden gewerkt: er was in principe geen mogelijkheid om na de arbeidsweek ontbrekende informatie in het bedrijf of de instelling te gaan halen.

We besteden in de periode voor de arbeidsweek gemiddeld anderhalve les per week aan Gericht Schrijven. De leerlingen maken een definitieve onderzoeksvraag met ondersteunende vragen en splitsen die uit in interview-, enquête- en observatievragen. Ze oefenen in het afnemen van interviews. Twee lessen worden verdeeld in zes interviewtijden: iedere leerling is drie keer interviewer en drie keer geïnterviewde. Thuis werken ze de interviews uit en noteren hoe ze het beter zouden kunnen aanpakken. Ook referentieel samenvatten komt aan de orde: de leerlingen moeten namelijk ter oriëntatie iets over hun bedrijf of instelling lezen en die informatie bewerken. Zo krijgt Gericht Schrijven aanvankelijk een nogal technisch karakter. Een voordeel is echter dat de lessen na de arbeidsweek voor een groot deel kunnen worden besteed aan begeleidingsgesprekken.

Op 16 februari arriveren de leerlingen bij hun tijdelijke bazen dus met twee vragenlijsten: die van de groep over werk in het algemeen en een eigen lijst die is afgestemd op de arbeidsplaats. De leerlingen proberen de helft van de tijd mee te werken, zo mogelijk op verschillende afdelingen, en de andere helft gesprekken te voeren met verschillende werknemers, eventueel ook cliënten van het bedrijf of de instelling, en observaties te doen. Veel leerlingen werken 's avonds thuis de gegevens uit. Sommigen houden een dagboek bij. De begeleidende leraren bezoeken de arbeidsplaatsen. Enkele leerlingen laten blijken zo'n 'controle' maar onzin te vinden; er zijn er echter

Onze school heeft vorig jaar aan het project Arbeidservaringsleren meegedaan. Dat hield in dat alle leerlingen een week ergens zouden gaan werken en daar vragen stellen, hoe het er in zo'n bedrijf aan toegaat. Naar aanleiding van de informatie en de antwoorden die je daar kreeg, maakte je een gericht schrijven-map.

Die week heb ik op het Bureau voor Rechtshulp gewerkt en mijn onderwerp voor mijn map was buitenlandse werknemers. Waar ik werkte, kreeg ik veel informatie en uitgebreid antwoord op alle vragen. Dat maakte het maken van zo'n map een stuk gemakkelijker. Aan het eind van het schooljaar kreeg je een opdracht bij je map, die meetelde voor je overgang. Bij het eindexamen gebruik je zo'n map weer. En je maakt er nog twee bij.

Het maken van die mappen vind ik erg zinvol. Je leert er erg veel van. Je moet overal zelf voor zorgen: het uitzoeken van je boeken, referentiële samenvattingen maken, goede vragen maken, je map goed afwerken.

Voor de Havo heb ik Mavo gedaan. Daar moest je voor je examen een opstel maken. Je kreeg tien onderwerpen waarvan je er een koos en dan maar fantaseren. Volgens mij heb je daar werkelijk niets aan. De onderwerpen moeten je maar net niet liggen of je bent niet zo fantasieerijk aangelegd! En als je zenuwen bij zo'n examen hebt, kun je wel ophouden. Zo'n map, daar doe je wel lang over, maar je kunt hem zo goed mogelijk maken en daar leer je tenminste iets van. Ze zouden dat voor alle scholen moeten doen. Dan heb je nog eer van je werk.

Eveline Eyssen

ook die hun docenten onthalen op een zeer interessante excursie.

Na de arbeidsweek zijn er twee projectdagen over 'werk'. G.L. II speelt een toneelstuk over werken met kernenergie (een stuk dat dichterbij ons onderwerp staat, blijkt niet voorhanden). Verder is er een film, maar het accent ligt op het creatief verwerken van ervaringen. Leerlingen maken kranten over de arbeidsweek, doen mee aan rollenspelen en richten een tentoonstelling in met 'souvenirs' (folders e.d.) uit de bezochte bedrijven en instellingen. De dagen verlopen bijzonder prettig.

Er zijn drie blokken gereserveerd om met de groepen van ongeveer 15 de antwoorden kritisch door te nemen en een verslag te maken. Dit verloopt minder succesvol. Veel vragen zijn niet beantwoord. Bovendien hebben de leerlingen enquêtevragen meestal slechts aan één persoon per bedrijf/instelling voorgelegd. De animo is weg. De leerlingen laten duidelijk merken dat voor hun het project na de arbeidsweek ten einde was.

Bij Nederlands stellen ze zich veel positiever op. Ze hebben over het algemeen veel bruikbaar materiaal verzameld, dat wordt bewerkt tot samenvattingen. Daarna zetten ze het onderzoek met schriftelijke bronnen voort. Enkel moeten, bij gebrek aan schriftelijke bronnen, hun onderzoeksvraag bijstellen of zelfs helemaal veranderen, waardoor het materiaal uit de arbeidsweek helaas nauwelijks nog bruikbaar is. Er wordt gemiddeld één les per week gebruikt voor Gericht Schrijven. In een aantal van die lessen werken de leerlingen zelfstandig: ze hebben materiaal bij zich en gebruiken daarnaast informatie uit het documentatiecentrum van de school. De leraar helpt aan het begin van zo'n les de leerlingen die met vragen zitten en gaat daarna in individuele begeleidingsgesprekken met enkele leerlingen wat dieper in op hun vorderingen. Daarnaast krijgen de leerlingen informatie over verschillende schrijfvormen en instructie over het doel- en publiekgericht schrijven. Ze voeren enkele proefopdrachten bij hun materiaal uit, die klassikaal worden besproken. Eind juni worden de mappen ingeleverd. Een schrijfo opdracht fungeert als overgangsproefwerk. Beschikbare tijd: 3 uur, een nabootsing van de examensituatie.

Ter illustratie nu enkele onderzoeksvragen, met tussen haakjes het type bedrijf of instelling: (kleuterschool) Op welke wijze wordt het kind voorbereid op de basisschool en wat is de invloed van de ouders en de samenleving daarop? (tuincentrum) Kun je modeverschijnselen zien in de belangstelling voor planten? (bejaardentehuis) Welke eisen worden er tijdens en na de opleiding aan een bejaardenverzorgster gesteld? (dierenkliniek) Op welke manieren wordt er tegen dieren mishandeling opgetreden? (bureau voor rechtshulp) Welke problemen met werken, wonen en discriminatie hebben buitenlandse werknemers? (röntgenafdeling in een ziekenhuis) Wat zijn de taken van een röntgenafdeling in een ziekenhuis? (Bij gebrek aan schriftelijke bronnen later veranderd in een vraag over hartoperaties.)

Beoordeling door leerlingen

Het plan om een week buiten de school te gaan werken, vonden de leerlingen aanvankelijk uitstekend. Hun enthousiasme verminderde, toen het erg moeilijk bleek arbeidsplaatsen te vinden, terwijl er in de regio Amersfoort toch een groot aantal bedrijven en instellingen te vinden is. Van de

ongeveer 90 leerlingen hebben er 6 geen arbeidsplaats gevonden: zij hebben op school een alternatieve opdracht uitgevoerd. Praten over eigen werkervaringen in de voorbereidingsperiode vonden de leerlingen erg leuk, maar het maken van een vragenboek noemden ze saai en nauwelijks de moeite waard. Ze konden geen duidelijk verband leggen tussen de informatie uit de aangeboden literatuur (boeken, brochures van bijvoorbeeld het arbeidsbureau waarin knipsels uit dag- en weekbladen) en de werkomstandigheden waarin zij terecht zouden komen. Vandaar dat veel vragen in de arbeidsweek niet van toepassing bleken. Over de arbeidsweek zelf alleen maar positieve geluiden: prettig en leerzaam. Ook de projectdagen vielen erg in de smaak. Het maken van een verslag vonden de leerlingen niet nodig: ze hadden niet het idee dat ze met 10 tot 15 korte antwoorden per vraag van mensen in zeer verschillende posities waardevolle informatie hadden verzameld.

De combinatie met Gericht Schrijven vonden de leerlingen goed. De arbeidsweek leverde voor hun veel nieuwe, betrouwbare informatie op en ze vonden het plezierig die met gegevens uit artikelen en boeken te vergelijken.

Arbeidservaringsleren heeft een tweeledig doel: zelf ervaren wat werk is en samen kennis vergaren over werk. Dit laatste aspect kan volgens onze leerlingen beter verdwijnen. Ze willen liever een project waarbinnen leerlingen ervaringen uitwisselen en ieder zijn eigen onderzoek doet dat niet op 'werk' hoeft te zijn gericht (zie de onderzoeksvragen hierboven). Zij kiezen dus niet voor de groep, maar voor het individu.

Beoordeling door leraren

De leraren die in het schooljaar 1980-'81 met de combinatie Arbeidservaringsleren/Gericht Schrijven hebben gewerkt, zijn nog niet helemaal tevreden. We zien duidelijk voordelen. Het mondeling verzamelen van informatie verliep veel beter dan voorheen en de persoonlijke betrokkenheid van de leerlingen bij hun onderwerp is aanmerkelijk groter. Daar staan nadelen tegenover. De introductie van Gericht Schrijven was nogal technisch, louter op vaardigheden gericht. De geprikkelde stemming die in de blokuren Arbeidservaringsleren opkwam, werkte soms door bij Nederlands. Door het geringe aanbod van arbeidsplaatsen moesten sommige leerlingen genoegen nemen

Het werken aan het project vond ik erg leuk. We moesten eerst een week ergens werken, het maakte niet uit waar. Ik werkte in een bejaardenverzorgingstehuis. Je zat de hele week op één afdeling en draaide daar gewoon mee met werken. Je moest o.a. eten rondbrengen, bedden opmaken, kamers schoonmaken e.d. Je mocht ook overal rondkijken in het tehuis, hoe het daar was. Deze week werken vond ik erg leuk. Het was een andere manier van leren.

Natuurlijk moesten we in die week ook nog wat voor school doen, zoals interviewen en andere informatie verzamelen. Dit moest je dan allemaal opschrijven voor je Gericht Schrijven-map.

Na die week bleven we aan de Gericht Schrijven-map werken. Je moest allemaal samenvattingen uit boeken maken en dit deed je dan naar aanleiding van enkele vragen waar je graag een antwoord op wilde hebben.

In het begin vond ik het nogal saai, maar later vond ik het hartstikke leuk en werkte er ook met plezier aan.

Aan het eind van het schooljaar kregen we een opdracht die over je eigen map ging. Dit lijkt me veel leuker dan dat je een opstel moet schrijven. Een opstel schrijven lijkt me trouwens ook moeilijker, omdat je geen materiaal hebt waar je je aan vast kunt houden.

Aan de Gericht Schrijven-map werk je een paar maanden, met als einde een opdracht erover; aan een opstel werk je maar een of twee uur en dat is het dan. Bij dit project heb je er zelf ook nog wat van onthouden/geleerd, o.a. die week werken, en dat vergeet je niet gauw, vooral als het leuk en gezellig was.

Monique Enis

met een zoveelste keus, wat de motivatie niet bevorderde.

We zouden kunnen besluiten de band tussen de twee projecten wat losser te maken, maar dan ontstaat het gevaar dat Arbeidservaringsleren in een isolement belandt, terwijl zo'n project een goede aanzet voor vakkenintegratie kan betekenen. Bovendien biedt de combinatie van groeps-onderzoek en individueel onderzoek een uitstekende mogelijkheid tot maatschappijverkenning. Daarom houden we vast aan een band tussen de twee projecten, in de hoop dat bedrijfsleven en instellingen zich in de toekomst wat gastvrijder gaan tonen.

Zwaardere taak

Sommige lezers denken misschien dat zo'n project nogal veel lesuren opslokt. Dat valt mee. De voorbereiding op de arbeidsweek kostte 10 les-

sen; daarna hebben we ongeveer 15 lessen voor het project gebruikt. Dat is niet veel voor wat er allemaal aan de orde is geweest (en voor een groot deel ook in een programma zonder Gericht Schrijven zou zijn behandeld): een onderzoek opzetten, interviewen, enquêteren, observaties vastleggen, samenvatten, bibliotheekgebruik, tekstbeoordeling, opstelvormen, doel- en publiekgericht schrijven, etc. De genoemde aantallen lessen hebben alleen betrekking op Gericht Schrijven: de kern van het project Arbeidservaringsleren plaatsten wij in lessen katechese en maatschappij-leer.

Niemand hoeft dus zo'n combinatie van Gericht Schrijven en Arbeidservaringsleren af te wijzen, omdat die de rest van het vak Nederlands in de verdrukking zou brengen. Wel eist deze combinatie veel tijd van de leraar buiten de lessen. Dat Gericht Schrijven ten opzichte van het traditionele opstel een taakverzwaring inhoudt, is duidelijk. Een combinatie met Arbeidservaringsleren maakt die taak nog veel zwaarder. Op onze school deden in 1980-'81 6 leraren aan Arbeidservaringsleren mee. Zij hebben ieder gemiddeld 5 uur per week aan het project besteed. (Gericht Schrijven blijft hier buiten beschouwing.) Dat komt, doordat Arbeidservaringsleren nog helemaal in ontwikkeling is: er zijn bijvoorbeeld regelmatig (ongeveer een keer per maand) workshops waar de begeleiders van Arbeidservaringsleren praten over de verdere invulling van het

We zijn op school met een project bezig geweest, Arbeidservaringsleren. De opzet was om zelf iets meer van het echte bedrijfsleven te ontdekken, in plaats van alles uit boeken te leren. We moesten daarom ook een week werken. Daar moest je helemaal zelf achteraan gaan, om ook met het solliciteren in aanraking te komen.

Ik ben op een kleuterschool geweest, wat erg leuk was. Op school hadden we in de lessen vragen gemaakt die we moesten stellen. De leidster was erg positief over het project en begeleidde ons dan ook erg goed.

Ik heb niet echt kunnen werken, maar ik heb wel veel geleerd in die week.

Later op school moesten we referentiële samenvattingen van de informatie maken en die informatie zelf aanvullen. Hiervan moesten we een gericht schrijven-map maken.

Het is erg leuk om te doen, vooral omdat je er zelf ook in de praktijk mee bezig geweest bent. Ik vind het een erg goed project: je leert er meer van dan alleen maar van kale boeken lezen.

Jolanda Christina

In de week van Arbeidservaringsleren heb ik bij een dierenartsenpraktijk in Amersfoort gewerkt, op de afdeling kleine huisdieren. Ik mocht daar met het spreekuur de dieren helpen vasthouden en de hokken schoonmaken van de dieren die daar overnacht hadden. Ik mocht helpen met castreren en steriliseren en ik heb daar operaties gezien van een kat met een gebroken poot, waar twee pinnen doorheen werden geboord, en een bouwvier met een gezwel op zijn wang, dat weg werd gesneden.

Tussendoor heb ik vragen gesteld over de dierenartspraktijk, wat betreft de arbeidservaringen, arbeidsvoorwaarden, arbeidsrelaties en arbeidsomstandigheden van de mensen die daar werkten. Dit deden we om wat meer over de bedrijven te weten te komen en de verschillen te bekijken.

De vragen en vergelijkingen maken begon wel lang te duren.

Verder heb ik nog een aantal vragen gesteld over dieren mishandeling, omdat er aan het eind van het schooljaar een gericht schrijven-map ingeleverd moest worden. Met dit onderwerp zie je meteen een paar praktijkgevallen, zodat je weet waar je over schrijft. Nadat ik die vragen gesteld had bij de dierenarts, ben ik er boeken en artikelen over gaan lezen. Daar heb ik samenvattingen van gemaakt met een hoofdvraag en een paar ondersteunende vragen, die in de hele map centraal staan.

Op het einde van het jaar kreeg je een opdracht om een brief, artikel, inleiding voor een film enz. voor een bepaald soort mensen te schrijven.

Andere jaren kreeg je een stencil met een paar onderwerpen en dan kon je kiezen waar je over schreef, maar dan wist je niets van dat onderwerp af. Nu heb ik er eerst iets van gezien, later iets over gelezen, dus weet je waar je over schrijft. Je bent er dan veel beter in thuis.

Ik vond het een goed project, je raakt uit de sleur van het schoolleven, je merkt wat werken inhoudt en met wat geluk weet je ook wat je voor vervolgopleiding wilt gaan doen na je examen, of wat je nu juist niet wilt doen.

Nellie Vendrig

project. Onze school kreeg voor het project in 1980-'81 van het ministerie 3 taakuren. In het schooljaar 1981-'82 zijn dat er 2, terwijl het er eerst 1 leek te worden. Zo ervaren leraren ook wat arbeid is.²

Noten

- 1 Over de beoordeling van Arbeidservaringsleren door leerlingen schrijven ook: Louis Galesloot en Joop van Wijk 'Arbeidservaringsleren: "Hoe beleef je dat?"' in: *Over vernieuwing van opvoeding, onderwijs en maatschappij* 1, nr 7, blz. 13-16.
- 2 Meer informatie over het project Arbeidservaringsleren is te vinden bij: Sjon Ruiter en Wiel Veugelers

'Het project Arbeidservaringsleren in het lbo' in:
Moer 1981/2, blz. 39-42.

Men kan zich ook wenden tot de projectbegeleiders,
Jos de Mulder en Wiel Veugelaers, Centrum voor Onderwijs-
onderzoek, Keizersgracht 119, Amsterdam,
tel. 020 – 229471.

Adressen van de auteurs in dit nummer:

Jos Buurlage, Rietzangerstraat 109, 3815 EC Amersfoort
Wim van Calcar, Schepenenlaan 13, 1181 BB Amstelveen
Josée Coenen, Fred. Hendrikstraat 18, 1052 HT Amsterdam
Bernard Schut, Nassaulaan 76, 3723 LR Bilthoven
Marc Spoelders, Quastraat 26, B-9840 Laarne, België
Philip Yde, Vlaamsekaai 50, B-9000 Gent, België